

MIHAELA SECRIERU. *Bibliografie signalitică de didactică a limbii și literaturii române (1757- 2010)*, 3 vol. – Iași: Editura PIM, 2011, 1454 p.

Abstract. The article recommends the work *Short bibliography for teaching Romanian language and literature (1757-2010)*, 3 volumes, Iasi, PIM Publishing house, 2011, 1454 pp, compiled by Mihaela Secrieru. This work justifies its importance from several points of view: scientific – through presenting an overview of references, addressing teaching Romanian language and literature from the first Romanian grammars until 2010; didactic – explicitly aiming at a change in the perception of important problems in teaching Romanian language and literature; bibliographic – it is the first inventory of photographs that record chronologically/ thematically/alphabetically all contributions in teaching Romanian language and literature.

Keywords: short bibliography, teaching Romanian language and literature, chronological thematic, alphabetical synthesis.

Rezultatele activității umane, indiferent de domeniul în care se realizează se înscriu – direct sau indirect, prin asumare sau, dimpotrivă, prin detașare pe linia unor tradiții, a unor acumulări anterioare, care, în succesiune temporală, fundamentează progresul. Lucrarea *Bibliografie signalitică de didactică a limbii și literaturii române (1757-2010)*, semnată de prof. univ., dr. Mihaela Secrieru este edificatoare în acest sens, cel puțin dintr-un punct de vedere profesional cum este cel al didacticii: „avem o tradiție, notează autoarea însăși, [...] pe care trebuie să o administrăm extrem de inteligent, pentru că ceea ce suntem astăzi vine evolutiv doar din tradiție, [...] să valorificăm tradiția [înseamnă] să disociezi tradiția pozitivă de cea perimată și pe cea pozitivă să o valorificăm creativ” (vol. I: p. 9).

Demersul premergător acestei apariții a presupus câteva etape, deductibile din însăși structura cărții: înregistrarea cronologică a lucrărilor publicate în domeniu; operarea cu un criteriu care ar permite sintetizarea

pe direcții majore de cercetare; analiza acestor direcții și înregistrarea contribuțiilor tuturor autorilor – toate acestea cu finalitatea prezentării unei imagini de ansamblu. Rezultatul acestor necesare operații realizate cu multă știință și acuritate s-au materializat într-o lucrare monumentală, despre care, parafrazându-l pe B. P. Hasdeu, putem spune: este o carte care, pe lângă faptul că ne învață, ne face să cugetăm peste cele cuprinse în ea. În acest sens, lucrarea de față oferă liste de surse bibliografice pentru posibile perspective de investigare: de la nivel preprimar, primar, gimnazial, liceal și până la cel universitar; de la nivelul standard al didacticii generale a limbii și literaturii române, la nivelul didacticilor speciale ale românei ca limbă străină, a românei pentru copii cu diferite deficiențe și nevoi speciale; de la posibilitatea de exploatare cronologică și alfabetică până la cea tematică, urmată de un index; de la perspectiva sincronică a unor probleme la perspectiva diacronică a unor interpretări exhaustive; de la

cunoașterea fragmentară la redefinirea/reconturarea terminologiei specifice.

Fără a pretinde, în ciuda dimensiunii și cuprinderii extraordinare de informație, că asistăm la o prezentare exhaustivă a domeniului în care se ancorează, autoarea lucrării propune ca acest demers să fie considerat drept unul de „inițiere și finalizare, deocamdată parțială, a unor studii de didactica a limbii și literaturii române” (vol. I: p. 20), sugerând tocmai perspectiva de operă deschisă în sensul posibilității perpetue de completare. Îndemnul autoarei de a fi contactată prin e-mail privind eventualele contribuții ale unor autori în domeniul didacticii limbii și literaturii române, care nu au fost consemnate în *Bibliografia signaletică* de față subliniază modernitatea autoarei raliată la cercetarea contemporană axată pe comunicare, colaborare, coordonare. Remarcăm însă și faptul că autoarea consideră că „nu se poate vorbi de o abordare exclusiv sincronică în nicio disciplină și că nicio experiență didactică nu poate fi ipostaziată în exemplu de abordare justă, eficientă” în acest domeniu și fiindcă experiența didactică însăși se modifică corespunzător unor noi exigențe și modele impuse de societate, trebuie să avem în vedere, în primul rând, un astfel de demers teaurizator, de consemnare a direcțiilor de evoluție și cercetare ale unei discipline, pentru a ști în mod științific încotro trebuie să ne îndreptăm efortul de dezvoltare științifică a acelei discipline. Iar dacă ținem cont de afirmația lui Th. Carlyle că „pentru a cunoaște un lucru, un om trebuie mai întâi să iubească acel lucru, să-l simpatizeze: adică să fie virtual legat de el”, trebuie să remarcăm plăcerea autoarei de a stăruii în didactica limbii și literaturii române. Ne referim mai întâi la prezentarea succintă

a unei astfel de bibliografii, apărută în suportul de curs de *Didactica limbii române*, pentru studenții Facultății de Litere, publicat la Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași încă în 2003 și înregistrat pe câteva pagini, și insistența prin care autoarea ajunge la o *Bibliografie* atât de exhaustivă și de mare întindere, încât nu are nevoie de prezentare, căci, pur și simplu, copleșește: volumele unu și doi având fiecare peste 400 de pagini, iar volumul al treilea peste 600 de pagini. Trebuie să remarcăm faptul că autoarea este specialistă atât în domeniul filologic, cât și în cel al științelor educației, lucrările semnate de autoare în ambele domenii fiind recunoscute în plan național, aceste recunoașteri fiind și premise ale valorii oricăror lucrări viitoare.

Noua lucrare care ni se propune, *Bibliografie signaletică de didactică a limbii și literaturii române (1757-2010)* își justifică importanța din mai multe puncte de vedere: științific, prin prezentarea unei sinteze de referințe bibliografice, care abordează subiectul predării limbii și literaturii române de la primele gramatici românești până în anul 2010; didactic, dorindu-se explicit o schimbare în percepția specialiștilor și a oamenilor școlii față de problemele importante ale didacticii limbii și literaturii române; biblioteconomic, fiind primul inventar de lucrări care înregistrează cronologic/tematic/alfabetic toate contribuțiile în domeniul didacticii limbii și literaturii române.

Lucrarea este consolidată de câteva studii plasate în debutul volumelor I și al II-lea: *Prolegomene la o știință a didacticii limbii și literaturii române*; *Evoluții ale didacticii limbii materne în România*; *Prezentarea volumului al II-lea, pe secțiuni* etc. Structura lucrării reflectă o coerență

bazată pe o logică strictă. De exemplu, capitolul *Metodicile de predare a limbii și literaturii ca lucrări de sinteză – abordare diacronică* conține aspecte ce țin de evoluția didacticii limbii și literaturii române, pe care autoarea le cronologizează în trei etape (I – *etapa veche (de la începuturi până în anii 1948)*, II – *etapa intermediară (1948/50 – 1989)*, III – *etapa nouă (de după 1989 până în prezent)*), precum și *Prezentarea volumului al II-lea, pe secțiuni*, cu note despre *atestare, considerente cantitative și calitative*, detalii, amănunte metodice și concluzii. Autoarea reușește în mod clar și salutar să definească o nouă perspectivă de abordare a didacticii limbii și literaturii române; să valorifice noile dimensiuni ale didacticii; să promoveze opinii și idei „fără granițe și fără prejudecăți istorice”; să demonstreze necesitatea identității în diversitate. Prin elaborarea volumului intitulat *Bibliografia signalitică de didactică a limbii și literaturii române (1757-2010)*, după cum consemnează autoarea, prof. univ., dr. Mihaela Secrieru, urmărește și alte două abordări conexe: „necesitatea existenței unei baze documentare exhaustive în didactica oricărei discipline, care va permite abordări holistice, integrative și prin aceasta științifice ale oricăror dimensiuni de cercetare necesare la un moment dat; și reinstaurarea disciplinelor didactice ca știință” (vol. I: p. 98). Volumele încurajează ca orice tip de cititor să distingă reperele de constituire a didacticii limbii și literaturii, primele linii de evoluție în didactica limbii române; să recunoască etapele de evoluție a terminologiei didactice, să evalueze temele pentru susținerea gradelor didactice în concordanță cu posibilele referințe bibliografice, recomandate punctual pentru fiecare subiect. Acest domeniu controversat azi în abordare este

văzut de unii ca o reipostaziere a științelor primare, limbă și literatură, punctate slab cu elemente didactice, iar alții dimpotrivă, la fel ca prof. univ., dr. Mihaela Secrieru, îl consideră un domeniu de profesionalizare reală prin apelul la știința numită didactică și nu la științele primare. Din acest motiv autoarea propune teme de lucrări, modalități de abordare și repere și standarde calitative conforme cu gradul de științificitate cerut în aceste situații.

Lucrarea se distinge printr-un demers de profunzime în ceea ce privește filozofia care trebuie să stea la baza obținerii gradelor didactice în România propunând și un program de sinteză, „care va rămâne actual atâta timp cât învățământul românesc, atomist disciplinar, nu va găsi o nouă filozofie educațională mai bună și mai performantă” (vol. II: p. 7), organizată pe precizări de politică a proiectării, competențe de specialitate (din punct de vedere științific și metodic), conținuturile cunoașterii lingvistice, bibliografie. Mai mult: propunerile de teme de lucrări științifice de gradul didactic I, bibliografia fundamentală de Didactică a limbii și literaturii române, abordând critic și prevederile legale privind gradul didactic I, Criterii de elaborare și evaluare a lucrării metodico-științifice pentru obținerea gradului didactic I, fișa de evaluare a activităților didactice în cadrul inspecțiilor curente, demonstrează, pe bună dreptate, că, în învățământul preuniversitar, cadrele didactice care doresc să obțină gradele didactice II și I, trebuie să probeze competențe cognitive și didactice creative și personale, standardizate astfel încât prin parcurgerea lor să fie asigurat progresul real al școlii românești în profesionalizarea didactică. Așa cum remarcă autoarea, prof. univ., dr. Mihaela Secrieru, cine dorește accederea la grade didactice trebuie să

demonstreze capacitatea: „de a analiza de ce și cum se predă un anumit conținut, care este anamneza lui didactică în manualele școlare de-a lungul timpului, cum au evoluat ideile didactice ale metodicienilor în legătură cu predarea acestui aspect de-a lungul timpului, ce prevederi au fost în programele școlare succesive, cum au depins aceste abordări de curentele pedagogice ale epocii sau de hotărâri politice, regimuri sau partide, cum sunt predate astăzi aceste noțiuni și cum ar trebui predate pentru a se constitui într-o resursă cognitivă valoroasă și actuală” (vol. II: p. 26) și nu cunoașterea conținuturilor științifice primare de limbă și literatură care au fost evaluate și reevaluate și la titularizare, și la definitivat, și la obținerea gradului didactic al doilea. Modul de structurare a volumului al II-lea pe secțiuni ne permite, în primul rând, să facem cunoștință, prin intermediul autoarei, cu primele lucrări ce tratează probleme de didactică a limbii și literaturii române (a se compara: prima gramatică, considerată și manual, care apare în anul 1757; prima lucrare metodică pentru gimnaziu și liceu care apare în 1840; primele lucrări metodice de limba și literatura română pentru învățământul liceal care apar în anul 1939; primele studii de didactica literaturii române care apar în anii 1958-1960; primele referințe la predarea limbii și literaturii române prin instruire programată care apar în 1964 etc.), iar aceste prime lucrări sunt semnul de unde se poate începe cu adevărat un drum științific în cercetarea didacticii limbii și a literaturii române.

În același timp, această prezentare de o manieră comparativă conturează

subdomeniile de interferență în didactica limbii și literaturii române (probleme de predare a limbii române – manuale școlare – metodici – programe școlare – instruire programată), iar, în subsidiar, permit identificarea domeniilor de interes în timp pentru specialiștii avizați. Deducem, astfel, că până în 1950 apar primele gramatici, considerate și drept primele cărți didactice de limbă. După 1950, apar lucrări „de politică a educației prin limbă ca disciplină școlară, după 1960 crește interesul pentru abordarea problematicii cultivării limbii române literare, prin publicarea a cel puțin unu-două titluri anual pe această tematică” (vol. II: p. 39). Spre anul 2004 și următorii se observă tendința de interpretare pragmatică a limbii, tendință care se manifestă și azi prin noua Gramatică a Academiei Române. Cel puțin câteva aspecte ale acestei lucrări pot fi calificate drept inedite. *Bibliografie signaletică de didactică a limbii și literaturii române (1757–2010)* este un răspuns în avans la posibilele evoluții ale disciplinei în deceniile care urmează, respectiv instaurarea masteratelor didactice și nevoia reală de informație corectă și completă în domeniu; o tezurizare a referințelor bibliografice (1757-2010); un document fundamental pentru cadrele didactice ce doresc să obțină gradele didactice și o sursă de documentare în predarea limbii și literaturii române de către toți specialiștii școlii și ai universităților.

VIORICA POPA
Universitatea de Stat
„Alecu Russo”
din Bălți